

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sprijinul oferit de Comisia Europeană pentru această publicație nu constituie o interferență în conținutul acesteia, care reflectă exclusiv punctul de vedere al autorului, iar Comisia nu poate fi considerată responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține.

Asigurarea calității în învățământul superior din Republica Moldova

Autor: Nadejda VELIȘCO
dr.conf., expert HERES

Chișinău 2017

Cuprins

- **Tendențe de dezvoltare a învățământului superior din Republica Moldova**
- **Managementul calității în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova**
- **Analiza rezultatelor evaluărilor externe privind acreditarea internațională a programelor de studii în învățământul superior din Republica Moldova**
- **Recomandări de îmbunătățire a calității programelor de studii în Republica Moldova**

1. Tendințe de dezvoltare a învățământului superior din Republica Moldova

“Strategia națională "Educația 2020", aprobată de către Guvern în anul 2014 stipulează că „Educația reprezintă o prioritate națională în Republica Moldova. Educația constituie factorul de bază în crearea și transmiterea de noi cunoștințe și valori culturale general-umane, în dezvoltarea capitalului uman, în formarea conștiinței și identității naționale, în promovarea aspirațiilor de integrare europeană și are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Calitatea educației determină, în mare măsură, calitatea vieții și creează oportunități pentru realizarea în volum deplin a capacităților fiecărui cetățean.” (1).

Astfel, fiind formulate aceste deziderate, se propune schimbarea accentelor în educație în favoarea calității procesului educațional și a competențelor pe care tinerii le obțin în procesul educațional. Succesul absolvenților noștri depinde de capacitatea lor de adaptare la schimbări și învățare continuă, iar sistemul educațional trebuie să ofere mediul adecvat pentru dezvoltarea acestor capacități. În contextul schimbărilor globale și al declinului demografic accentuat, învățarea pe tot parcursul vieții devine o preocupare importantă a sistemului educațional.

Odată cu aprobarea Codului Educației (2) și a Strategiei "Educația 2020" (1), reformele în învățământul superior în Republica Moldova iau o orientare semnificativă spre asigurarea competitivității învățământului superior din țară pentru realizarea priorității nr.1 din Strategia Națională Moldova 2020 - „*Racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie*” (3).

Strategia Educația 2020 pune accent pe obiectivele legate de educație și formare, datorită influenței acestora asupra creșterii economice. Această influență se concretizează prin creșterea ocupării, a productivității, a participării, formării de competențe ș.a.

Reformele întreprinse pe dimensiunea învățământului superior sunt axate pe cele trei domenii de acțiune din Strategie: **accesul**, **relevanța** studiilor și **calitatea** acestora.

▪ Asigurarea accesului la învățământul superior

- **Admiterea.** Rețeaua instituțiilor de învățământ superior este formată din 30 de unități, inclusiv 19 instituții de stat și 11 – nestatale. Majoritatea instituțiilor de învățământ superior își au sediul în municipiul Chișinău – 26 de unități și câte 1 unitate – în municipiile Bălți și Comrat, orașele Cahul și Taraclia.

La începutul anului de studii 2016/17, numărul de studenți din învățământul superior a constituit 74,7 mii de persoane (fără cei străini), din care 83 la sută își fac studiile în instituțiile de stat. Comparativ cu anul de studii 2015/16 numărul de studenți s-a redus atât în instituțiile de stat (cu 4,8 mii persoane sau 7,2%), cât și în cele nestatale (cu 2,1 mii persoane sau 14,3%). În medie la 10 mii locuitori revin 204 studenți din instituțiile de învățământ superior, comparativ cu 230 în anul de studii 2015/16.

În contextul recrutării candidaților și admiterii la studii, conform standardelor de acreditare, „Instituția de învățământ trebuie să asigure recrutarea și admiterea studenților în strictă conformitate cu actele normativ-reglatorii în vigoare” (4). Astfel, admiterea la studii superioare de licență se realizează în baza diplomei de bacalaureat, diplomei de studii medii de specialitate, sau a unui act echivalent de studii.

În scopul asigurării accesului liber și echitabil la studii superioare în funcție de merit, în ultimii ani, candidații au dreptul să se înscrie la concursul de admitere **concomitent la mai multe specialități**, la una sau mai multe instituții de învățământ superior, dar, în final, optează pentru o singură specialitate în cadrul unei singure instituții de învățământ. În contextul învățării pe parcursul întregii vieți a fost anulat cenzul de vârstă de 35 de ani la înscrierea la admitere.

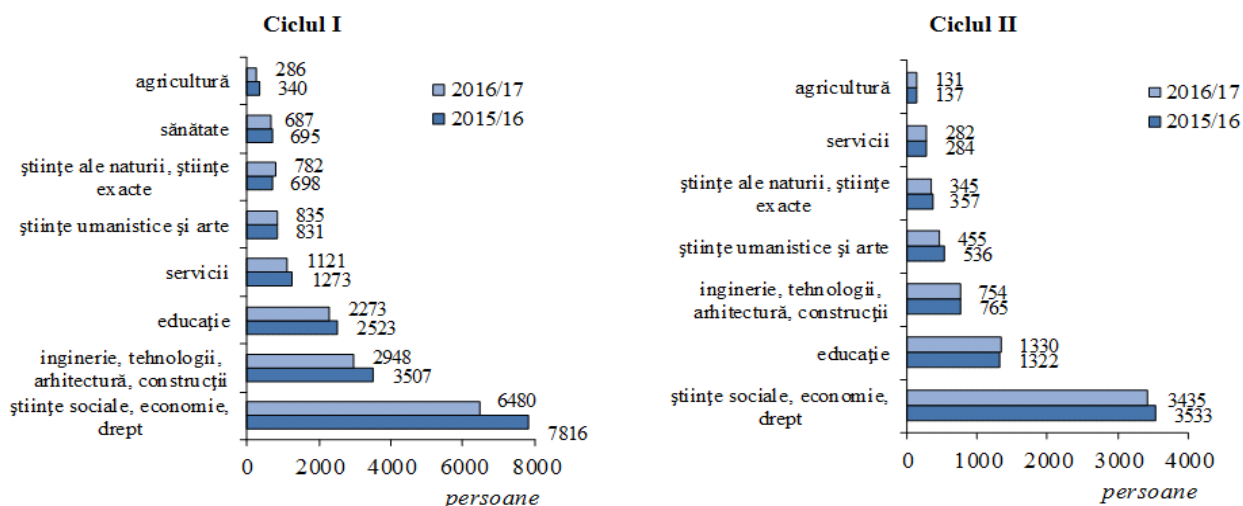
Evoluția planului de admitere la studii superioare de licență cu finanțare de la bugetul de stat relevă micșorarea anuală a locurilor bugetare la programe de licență de la circa **7000** în anul **2010** la **5900** în anul **2016**, numărul de absolvenți de liceu descrescând de la 19500 la 15000 în anul 2016 și la 10 000 în acest an. În ceea ce privește locurile bugetare la programele de master, acestea au fost în creștere de la **2700** la circa **3400**.

La baza **planificării locurilor** pentru admitere sunt stabilite criteriile de capacitate instituțională, acreditare și personal. Se ține cont de activitatea instituțiilor de învățământ superior regionale (Bălți, Comrat, Cahul, Taraclia), care urmează să

acopere necesarul de cadre în teritoriile respective, în dependență de profilul instituției.

Din seria problemelor poate fi menționat că planul de admitere continuă a fi elaborat fără prognoze reale pe piața muncii; înmatricularea anuală a candidaților relevă, în continuare, mai mulți candidați la specialitățile *Economie* și *Drept*, depășind solicitarea de pe piața muncii; persistă problema înmatriculării studenților la domeniul *Științe ale educației* și angajarea acestora în școlile din republică.

Anexa 1. Studenți înmatriculați pe domenii fundamentale, în anii de studii 2015/16-2016/17

- **Dimensiunea socială.** În funcție de performanțele obținute în activitatea academică, cu condiția realizării integrale, în termenele stabilite, a planului de învățământ/programului de studiu pentru un semestru/ an de studii, studenții sunt în drept să primească burse de studii din bugetul de stat, atât cei admiși la studii pe bază **de buget**, cât și acei înmatriculați **pe bază de contract** cu achitarea taxei pentru studii.

Plafonul de acordare a burselor de studii (inclusiv pentru studenții, elevii implicați în programe de mobilitate) a fost stabilit la nivel de **70 la sută** din numărul studenților și elevilor autohtoni, înmatriculați la studii la învățământ cu frecvența la zi, conform planului de înmatriculare cu **finanțare bugetară** la fiecare specialitate/domeniu de formare profesională din fiecare instituție de învățământ superior.

Din anul 2016 cuantumul burselor de studii a fost majorat și constituie: **Categoria I – 800 lei; categoria II – 680 lei; categoria III – 630 lei; bursa socială – 420; ciclul II, studii superioare de master – 860 lei.**

Totodată, statul alocă anual **circa 600 de mii de lei** pentru burse de merit pentru **52 de studenți**. Ei beneficiază lunar, pe parcursul anului de studii, de: **Bursa Republicii (1385 lei), Bursa Președintelui (1260 lei), Bursa Guvernului (1155 lei)**.

Pentru tinerii din familiile social-vulnerabile (copii invalizi, orfani, romi etc.) statul alocă un număr distinct de locuri: **circa 15% din numărul total de locuri cu finanțare bugetară**.

Sunt sprijiniți și studenții din mediul rural, grupurile dezavantajate pentru participarea în învățământul terțiar – **circa 70% dintre aceștia beneficiază de cazare în căminele universitare**.

- **Concursul locurilor bugetare.** În conformitate cu *Regulamentul cu privire la condițiile de ocupare a locurilor cu finanțare bugetară în instituțiile de învățământ superior de stat din Republica Moldova*, în urma finalizării sesiunii de vară, concursurile de ocupare a locurilor cu finanțare bugetară sunt desfășurate în universitățile de stat, la ciclul I, studii superioare de licență.

Concursul se desfășoară pentru studenții promovați în anul II și următorii ani de studii din 14 instituții de învățământ superior de stat organizatoare de concurs, în baza mediei de concurs, calculată ca media aritmetică a mediilor semestriale din sesiunile de iarnă și de vară a anului academic 2015-2016.

Ca rezultat, în urma concursului, peste **1300 de studenți** (1775 studenți în anul 2015), care studiau în bază de contract cu achitarea taxei de studii, au ocupat locuri bugetare în anul 2016.

Conform datelor furnizate de fiecare universitate, a fost respectată păstrarea locurilor bugetare pentru studenții orfani, studenți rămași fără îngrijirea părinților și persoanele cu dizabilitate severă și accentuată, fiind scoase în afara concursului conform al. 4 al Regulamentului. În acest mod, pentru 112 studenți din anul I a fost asigurat accesul la studii în instituțiile menționate, iar pentru cei 125 de studenți din anul II a fost asigurată continuitatea studiilor la buget.

- **Asigurarea relevanței studiilor în conformitate cu cerințele pieței muncii. Modernizarea curriculumului universitar.**
- **Programele de studii.** În scopul asigurării calității în învățământul superior, perfecționării managementului educațional, modernizării învățământului superior în perspectiva integrării în Spațiul European Comun al învățământului superior, perfecționării, raționalizării și compatibilizării planurilor de învățământ la nivel național și european, creării condițiilor pentru o mobilitate academică reală și recunoașterea reciprocă a perioadelor și actelor de studii, a continuat implementarea **Cadrului de referință a Curriculumului Universitar** și a unui nou **Plan-cadru pentru învățământul superior (ciclurile I, II, III)**.

Planul-cadru este transpus permanent într-o varietate mare de planuri de învățământ, realizând particularitățile și orientările fiecărei instituții de învățământ, fiecărui domeniu de formare profesională/ specialități sau fiecărui program de master și de doctorat.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării încurajează **adaptarea continuă a conținuturilor** programelor de studii. În cadrul procesului privind consolidarea și restructurarea sistemului de învățământ superior, din perspectiva calității actului educațional universitar și a relevanței sale pentru piața muncii, planurile de învățământ aprobate prevăd obligatoriu: un curs (sau două) de limbă străină de circulație internațională cu aplicare în domeniul de formare profesională; un curs de tehnologii de comunicare informațională care include modulele: *Cultura informațională, Tehnologii informaționale, Utilizarea tehnologiilor informaționale* în domeniul de formare profesională, au fost introduse subiecte ce țin de educația antreprenorială (12 universități), pentru cei din domeniul *Științe ale educației* au fost propuse cursuri de management educațional, educație incluzivă, promovarea drepturilor copilului; cursul de *Psihologie judiciară* pentru prevenirea traficului de ființe umane etc.

Din perspectiva corelării periodice a conținuturilor programelor de studii oferite cu competențele cerute de piața muncii, toate instituțiile de învățământ superior sunt angrenate într-un proces periodic, în urma evaluărilor externe naționale și internaționale, de redefinire a competențelor cerute de piața muncii pentru fiecare calificare, a instrumentelor de evaluare a competențelor dobândite, de evaluare comparativă a studenților din diferite universități și de comparare a rezultatelor obținute.

Recent a fost aprobat un nou **Nomenclator** al domeniilor de formare profesională și al specialităților (conform ISCED-2013), care are menirea de stabilire a unei noi arhitecturi a formării profesionale și cercetării prin reconceptualizarea și compatibilizarea domeniilor și specialităților științifice cu acele de formare profesională pentru asigurarea unei sinergii reale a învățământului superior și științei. Noul Nomenclator are menirea și de a gestiona mai eficient resursele financiare și umane de către instituțiile de învățământ superior prin generalizarea programelor de studii din actualul Nomenclator, implicit, sporirea șanselor de inserție a absolvenților în câmpul muncii.

În curs de aprobare e **Cadrul Național al Calificărilor** al Republicii Moldova, care va răspunde atât cerințelor privind accesul, progresul în cariera universitară și mobilitatea studenților și absolvenților în spațiul european, cât și necesităților identificate la nivel național în vederea creării unei structuri coerente de organizare și clasificare a calificărilor, a deschiderii sistemului de formare profesională față de mediul economic și social, și a asigurării concordanței între cererea și oferta de educație și formare.

Lipsa unei structuri pentru dezvoltarea Cadrului Național al Calificărilor a condus la stagnarea procesului de elaborare și implementare a Cadrului Național al Calificărilor și activitățile desfășurate în ultimii 7 ani au fost realizate pe bază de voluntariat.

- **Consolidarea sistemului de consiliere și orientare profesională a studenților are loc prin înființarea de centre specializate.** Pentru acordarea serviciilor consultative în domeniul alegerii profesiei, cât și a consilierii studenților vizavi de situația și cerințele pieței muncii din Republica Moldova, au fost create și funcționează *Centre de orientare profesională/ Centre de ghidare în carieră/ Incubatoare de afaceri* în 1/3 din universități.

Se preconizează deschiderea unor astfel de centre de consiliere profesională în cadrul tuturor instituțiilor de învățământ superior cu funcții de stabilire/ dezvoltare a relațiilor cu agenții economici, potențiali angajatori, plasare în câmpul muncii a absolvenților și monitorizare a promovării în carieră a tinerilor specialiști, implicit, organizarea cursurilor antreprenoriale pentru studenții interesați să desfășoare afaceri economice.

- **Calitatea personalului didactic** din universități este o condiție importantă pentru sporirea calității studiilor. Ministerul educației a recomandat universităților studierea limbii străine de către cadrele universitare, implementarea tehnologiilor informaționale și a modulului psihopedagogic. În acest sens, drept rezultate sunt:
 - studierea anuală a limbii engleze de către **218 cadre universitare**;
 - formarea psihopedagogică anuală a **436 cadre universitare**;
 - anual circa 100 de cadre universitare obțin sau reconfirmă titlul științifico-didactic de **conferențiar** universitar, circa 20 de cadre – titlul de **profesor** universitar;
 - rectorii, prorectorii beneficiază de formare profesională pe componentele de autonomie universitară, guvernare universitară, instruire la distanță, finanțarea învățământului superior etc.;
 - au fost elaborate și puse în aplicare în procesul de studii cca **600** de cursuri (platforma MOODLE). **636** de cadre didactice au realizat cursuri de perfecționare a competențelor digitale.

- **Asigurarea calității învățământului superior**

- **Accreditarea.** Mai bine de 8 ani în Republica Moldova nu a existat o agenție care să fie preocupată de asigurarea calității în învățământul superior. În anii **2014 și 2015 trei agenții străine** au evaluat extern programe de studii de licență și master, iar în anul 2015 a fost fondată **Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP)**, care a demarat activitățile de evaluare externă.

În scopul creșterii competitivității instituțiilor de învățământ superior, cadrul normativ pe această dimensiune a fost completat pe parcursul anului universitar prin aprobarea *Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă.*

Reglementările promovate de Ministerul Educației, la propunerea ANACIP, au vizat **acreditarea domeniilor de studii universitare de licență, master**, precum și autorizarea de funcționare provizorie a unor școli doctorale și a programelor de doctorat.

Astfel, s-a reușit evaluarea externă a diferitor programe de studii în vederea autorizării de funcționare provizorie sau acreditării:

- au obținut acreditare internațională **26 de programe la licență în drept, științe ale educației, inginerie, administrare publică** etc., precum și **26 de programe de master în drept** din cadrul a **20 de instituții de învățământ superior**;

- prin acțiunile întreprinse de ANACIP au fost supuse acreditării peste **100 de programe din domeniul Științe ale Educației**;

- au fost autorizate pentru funcționare pentru prima dată **45 de școli doctorale**.

- **Cercetarea universitară. Studiile superioare de doctorat, ciclul III.** În conformitate cu Codul Educației a fost aprobat noul concept al programelor de doctorat la ciclul III al învățământului superior. Astfel, studiile superioare de doctorat se organizează numai în cadrul programelor de studii din Școlile doctorale ale instituțiilor de învățământ superior și ale consorțiilor sau parteneriatelor naționale și internaționale autorizate provizoriu sau acreditate, conform legii, de către ANACIP. Un program de studii doctorale cu frecvență are **180 de credite**.

Actualmente studiile superioare de doctorat, ciclul III, se organizează în cadrul a **465 de programe doctorale autorizate provizoriu din 45 de Școli doctorale, înființate de 28 de instituții organizatoare de doctorat (14 universități, inclusiv 4 private; 11 consorții, inclusiv unul internațional; 3 parteneriate).**

În baza Metodologiei de organizare a competiției granturilor doctorale sunt repartizate anual circa **300 de granturi doctorale de la bugetul de stat pe cele 6 domenii științifice**.

Modificarea Codului științei și inovării. Un grup de experți europeni, la solicitarea Academiei de Științe a Moldovei, a realizat evaluarea politicilor din domeniul cercetare-dezvoltare și a venit cu un șir de recomandări pentru autoritățile Republicii Moldova pentru îmbunătățirea procesului de elaborare, implementare și analiză a politicilor în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării prin demararea unor reforme în domeniu, așteptate pe parcursul a mai multor ani.

În rezultat, experții europeni au menționat că modificările aduse prin Codul educației, în special transferul coordonării programelor de doctorat de la Academia de Științe la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării impun o **coordonare strânsă a elaborării politicilor de cercetare și a celor în domeniul educației**, pentru a asigura sinergia necesară unei eficiențe ridicate a pregătirii resursei umane, prin și pentru cercetare, respectiv a programelor de învățământ superior, ciclul III.

În acest context este necesară și separarea funcției de elaborare a politicilor de funcția de implementare a acestora, care să elimine toate posibilele conflicte de

interese ce ar putea apărea în acest domeniu. În acest sens, au fost recent aprobate modificări la Codul științei și inovării.

Prin modificările propuse la Codul științei și inovării vor fi atinse asemenea obiective stipulate în Strategia Inovațională și Strategia Cercetare-Dezvoltare, precum:

- separarea funcțiilor de elaborare de cele de implementare a politicilor în domeniile cercetare-dezvoltare, inovare și transfer tehnologic;
 - descentralizarea procesului de determinare a priorităților în domeniile cercetare-dezvoltare, inovare și transfer tehnologic;
 - liberalizarea condițiilor de acces la fondurile publice pentru finanțarea programelor și proiectelor din domeniile respective, inclusiv prin crearea mediului concurențial și finanțarea programelor și proiectelor în baza indicatorilor de performanță;
 - schimbarea principiilor de finanțare a cercetării, punând accentul pe finanțarea programelor și proiectelor selectate prin concurs;
 - evaluarea organizațiilor din domeniile cercetare-dezvoltare, inovare și transfer tehnologic, inclusiv a instituțiilor de învățământ superior, avînd în vedere promovarea și valorificarea excelenței științifice, evidențierea în prim plan a impactului economic și social al activității acestora;
 - evaluarea personalului științific și științifico-didactic, în baza criteriilor de meritocrație și performanță etc.
- **Autonomia învățământului superior și a cercetării universitare, asociată cu răspunderea publică.** Autonomia universitară dă dreptul comunității universitare să-și stabilească misiunea proprie, strategia instituțională, structura, activitățile, organizarea și funcționarea proprie, gestionarea resurselor materiale și umane(anexa nr.2). Primii actori implicați în acest proces sunt facultățile, care, prin departamentele de specialitate, trebuie să-și consolideze capacitatea de modernizare a curriculumului, în vederea corelării cu cerințele pieței muncii.

Pe de altă parte, sistemul organelor de conducere ale instituțiilor de învățământ superior în Republica Moldova a fost completat cu Consiliile pentru dezvoltare strategică instituțională (CDSI), Consilii științifice etc. În atribuțiile CDSI intră:

- organizarea alegerii rectorilor conform prevederilor Codului Educației CDSI;
- aprobarea cuantumului taxelor de studii;
- aprobarea contractelor tip de studii;

- aprobarea Planului de dezvoltare strategică instituțională;
- discuția bugetelor și aprobarea lor etc.

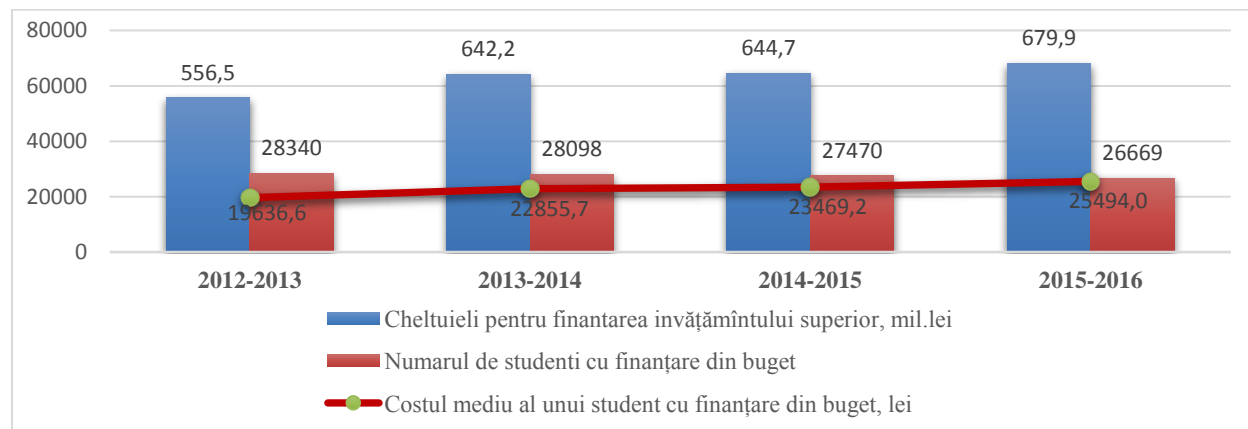
Au fost desfășurate în condiții noi **alegerea rectorilor din 5 universități**, care presupune participarea la alegeri a tuturor cadrelor didactice și a reprezentanților studenților. Concursul de alegere a rectorului este supravegheat și organizat de către Consiliul de dezvoltare strategică instituțională (CDSI).

Anexa nr.2 Proiectul ATHENA – analiză comparată cu Ucraina și Armenia (2015)

Autonomia organizațională		Autonomia financiară	
Armenia	47%	Armenia	66%
Ukraine	44%	Moldova	49%
Moldova	42%	Ukraine	46%
Autonomia resurselor umane		Autonomia academică	
Armenia	91%	Moldova	51%
Moldova	80%	Ukraine	51%
Ukraine	59%	Armenia	46%

- **Finanțarea învățământului superior.** Potrivit prevederilor Codului educației, statul garantează finanțarea studiilor superioare pe toată durata acestora în conformitate cu planul de admitere (comanda de stat) aprobat anual de Guvern.

Anexa nr.3 Dinamica finanțării învățământului superior și a numărului de studenți finanțați din aceste surse

Sursă: Datele sintetizate de echipa de audit în baza Rapoartelor BNS și a Rapoartelor privind executarea bugetului de stat pe anii 2012-2015.

Finanțarea bugetară a învățământului superior urmează a se face prin finanțare-standard: cost standard per student și coeficient de ajustare, prevedere care urmează să fie implementată după aprobarea unei metodologii de finanțare bazată pe

indicatori de performanță, atât pe linia de cercetare și transfer de cunoștințe, cât și pe linia de predare și învățare. La moment există un proiect de finanțare a învățământului superior, elaborat de experți străini, care urmează să fie dezbătut public, ajustat și pus în aplicare în următorii ani.

Anexa.nr.4 Costul mediu de pregătire al unui student cu finanțare din buget în anul 2015

Nr. d/o	Denumirea	Costul de pregătire a unui student cu finanțare din buget, lei	Diferențe față de costul mediu de pregătire a unui student	
			Suma	%
	Costul mediu de pregătire a unui student	26004,4	-	-
1	Ministerul Educației	22851,9	-3152,5	87,9
2	Academia de Științe a Moldovei	23840,8	-2163,6	91,7
3	Cancelaria de Stat	26877,9	873,5	103,4
4	Ministerul Sănătății	39999,4	13995	153,8
5	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare	40366,9	14362,5	155,2
6	Ministerul Culturii	50628,7	24624,3	194,7

Sursă: Date sintetizate de echipa de audit din Raportul MF privind costul mediu de pregătire al unui student cu finanțare din buget, luând în considerare bursele și cheltuielile pentru întreținerea căminelor, diferă mult în aspectul autorităților publice centrale care au în subordine ÎSS.

Blocaje în implementarea reformelor:

- complexitatea problemelor, deficitul de timp, costurile implicate, lipsa structurilor specializate în cadrul ministerului etc.;
- finanțarea insuficientă a reformelor;
- chiar și în condițiile autonomiei financiare a instituțiilor de învățământ superior, rămân centralizate mecanismele de gestionare financiară;
- lipsa unei structuri de dezvoltare a Cadrului Național al Calificărilor pentru asigurarea convergenței programelor de studii și a calificărilor cu cele din spațiul european al învățământului superior;
- ineficiență de interacțiune a instituțiilor de învățământ cu sfera de cercetare, mediul de afaceri, piața muncii;
- evaluarea externă și acreditarea programelor din învățământul superior rămâne o problemă în continuare, or ANACIP și-a început activitatea din anul 2015;
- deficiențe de prognozare a forței de muncă;
- rețeaua instituțiilor de învățământ superior este în continuare supradimensionată, iar în condițiile Republicii Moldova, rămâne și ineficientă, implicit, costisitoare, în același timp.

2. Managementul calității în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova

- **Reformele din învățământul superior național și procesul Bologna.** Este cert că instituțiile de învățământ superior au intrat în epoca marilor transformări. Mediul în care acestea activează s-a schimbat fundamental: cunoștințele și competențele profesionale au devenit generatorul principal al dezvoltării economice. Totodată, universitatea nu mai este singurul furnizor de cunoștințe de înaltă calitate. Competiția pe piața ofertei de cunoștințe și servicii educaționale academice devine tot mai dură. Ziua de astăzi cere insistent schimbarea accentelor de la posesia cunoștințelor la exploatarea acestora prin management performant și asigurarea calității. În aceste condiții, instituțiile de învățământ superior sunt în permanent proces de căutare pentru a-și îmbogăți practicile și valorile tradiționale.

Eforturile pe care le depune sistemul de învățământ național în domeniul modernizării și reformării sistemului de învățământ superior, în contextul rigorilor și exigențelor europene, nu ar fi într-atât de vădite, dacă acestea nu ar fi susținute și de către partenerii noștri internaționali, în special prin intermediul **programelor comunitare**.

Promovarea reformelor în sistem poate fi realizată cu succes, doar în condițiile identificării, preluării bunelor practici europene în domeniu și implementării/instituționalizării elementelor benefice și valoroase pentru sistemul național de învățământ superior.

Reformele de ultimă oră vizează, în special:

- *perfecționarea sistemului de gestionare a universităților,*
- *promovarea autonomiei universitare,*
- *asigurarea calității în învățământ,*
- *promovarea mobilității cadrelor didactice și a studenților,*
- *organizarea și desfășurarea formării continue, precum și alte aspecte.*

Reformele demarate de la aderarea țării noastre la Procesul Bologna s-au materializat și în elaborări de noi cursuri, curricula actualizate; lansări de noi programe; constituirea diverselor rețele, centre; dezvoltarea capacităților instituționale și a capitalului uman; dotări tehnice și echipamente etc.

Asigurarea calității în învățământul superior din Republica Moldova - istoric.
Declarația de la Bologna [5], semnată la 19 iunie 1999, printre obiectivele majore

stipula și promovarea cooperării europene în asigurarea calității, în scopul elaborării unor criterii și metodologii comparabile. Această idee găsește continuitate în Comunicatul de la Praga (19 mai 2001) [6] care a reafirmat angajamentul de a stabili „o arie comună a învățământului superior”, promovarea cooperării europene pentru asigurarea calității - factor important în creșterea atractivității și competitivității internaționale a învățământului superior european. A fost, de asemenea, recunoscut rolul vital al sistemelor de asigurare a calității în garantarea unor standarde înalte de calitate și în facilitarea comparării titlurilor și calificărilor din Europa.

Ideea asigurării calității în învățământul superior devine axă strategică principală în cadrul Comunicatului de la Berlin (19 septembrie 2003) [7]. Miniștrii europeni ai educației au decis că până în 2005 sistemul național de asigurare a calității să includă:

- definirea responsabilităților organismelor și instituțiilor implicate;
- evaluarea programelor sau instituțiilor, inclusiv cu implicarea evaluărilor interne, evaluărilor externe, participarea studenților și publicarea rezultatelor;
- un sistem de acreditare, certificare sau proceduri comparabile;
- participare, cooperare internațională.

În Republica Moldova în perioada 1999 - 2002 are loc un proces intens de elaborare a actelor normative și instrumentelor de evaluare și acreditare în învățământul național. Ca entitate coordonatoare a procesului de evaluare externă și acreditare a fost instituit **Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare** (pe lângă Guvern), care avea următoarele atribuții:

- a) evaluarea instituțională;
- b) evaluarea planurilor și programelor de studii;
- c) evaluarea activității științifice.

Mai târziu, în perioada anilor 2002-2008, Consiliul se transformă în **Departamentul de evaluare și acreditare, din cadrul Ministerului Educației, care avea în atribuții:** a) evaluarea externă și acreditarea instituțiilor de învățământ; b) evaluarea instituțională; c) evaluarea programelor de formare profesională. În anul 2008 se creează o nouă **Agenzie de Asigurare a Calității** pe lângă Ministerul Educației, căreia i-au fost atribuite noi funcții: evaluarea rezultatelor școlare, evaluarea externă și acreditarea instituțiilor de învățământ, evaluarea programelor

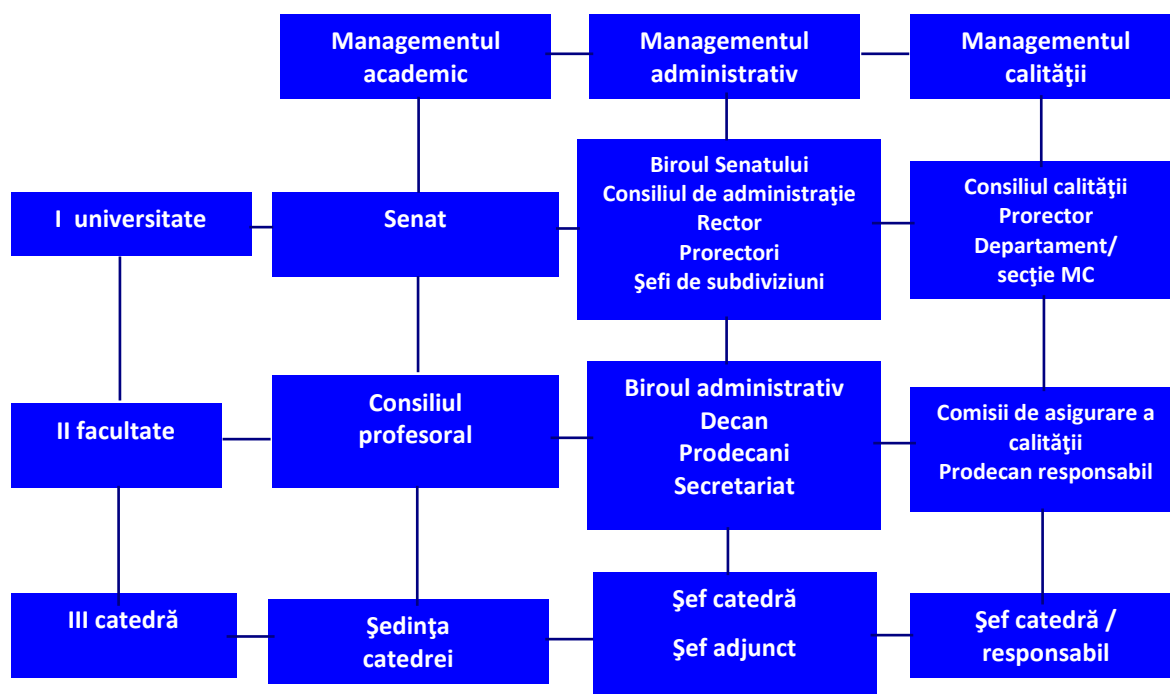
de formare continuă, atestarea angajaților din sistem. Această Agenție însă a fost preocupată doar de evaluarea rezultatelor școlare în învățământul preuniversitar.

Astfel, pe o perioadă de mai bine de 8 ani, instituțiile de învățământ superior nu au fost supuse evaluărilor externe.

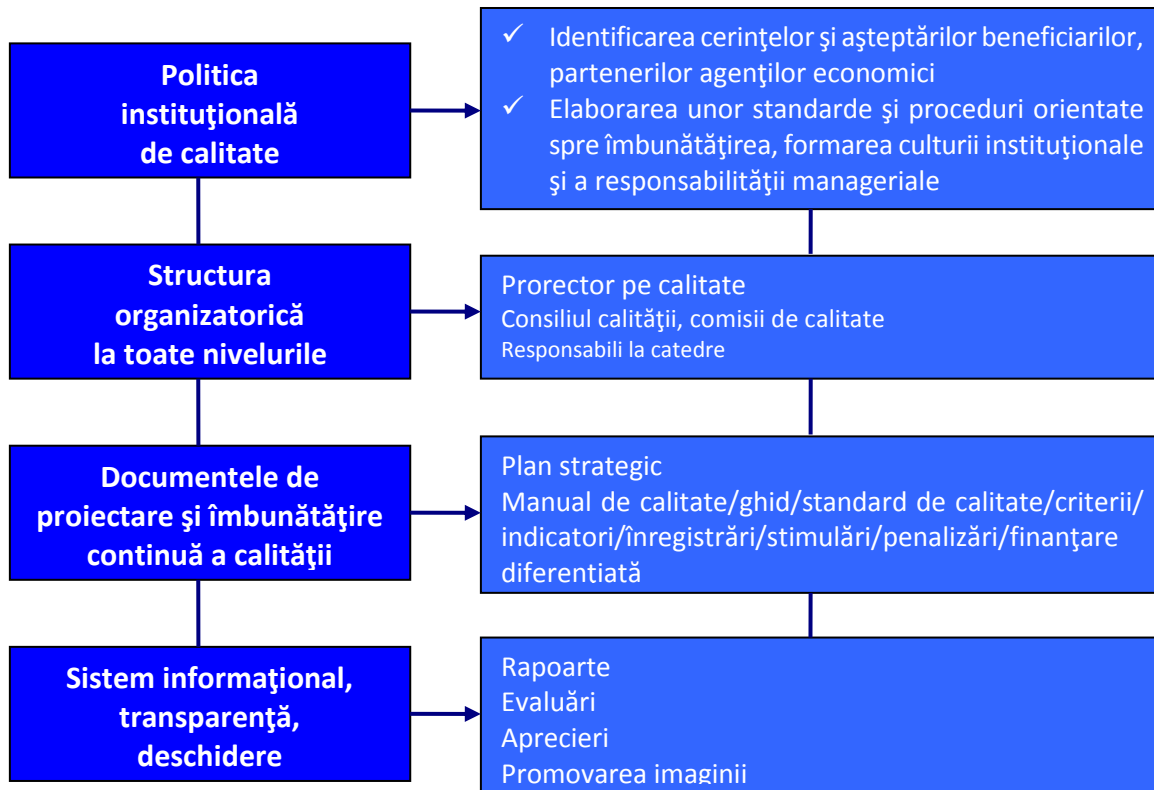
Însă instituțiile de învățământ superior au continuat să-și dezvolte sisteme interne de asigurare a calității. Reieșind din structura învățământului superior din Republica Moldova, a fost necesară crearea unui sistem de asigurare a calității pe niveluri: național și instituțional. La nivel național, responsabilitățile principale privitor la asigurarea și evaluarea calității revin Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional, autoritate administrativă de interes național, cu personalitate juridică, autonomă față de Guvern, independentă în decizii și organizare, finanțată din bugetul de stat și din venituri proprii, ce colaborează cu organizațiile de stat: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Comisia Parlamentară pentru Știință, Învățământ, Cultură, Mass-media și instituțiile de profil ale altor ministere.

La nivel instituțional, Structurile **SMC** au următoarele componente și atribuții, reprezentate în Anexele 5-6.

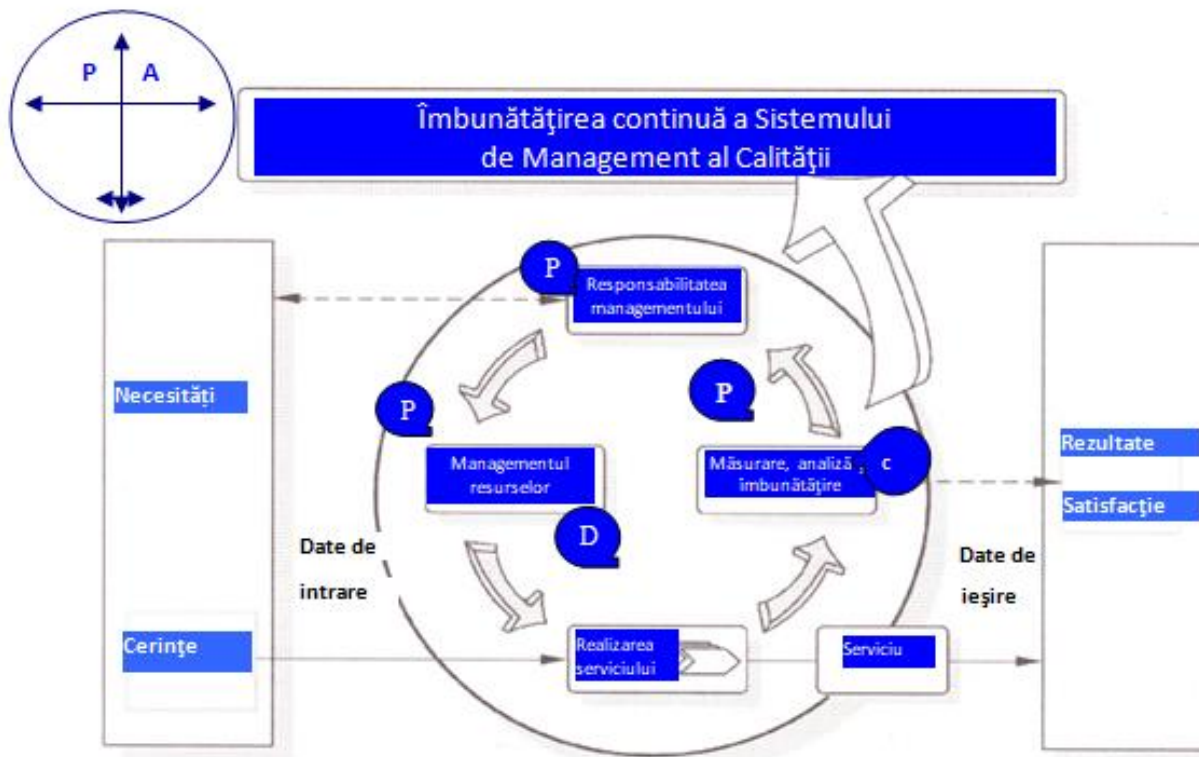
Anexa nr.5. Structurile Sistemului de Management al Calității (SMC) la nivel instituțional

Anexa nr.6. Sistemul de Management al Calității în instituția de învățământ

Anexa nr.7. Îmbunătățirea continuă a Sistemului de Management al Calității (SMC)

LEGENDA

- Activități care adaugă valoare
- Flux de informații

PRINCIPUL DE ORDINE PDCA

- P = Planifică
- E = Efectuează
- V = Verifică
- A = Acționează

Crearea și implementarea SMC în învățământul superior necesită respectarea unei metodologii acceptate și verificate la nivel internațional. Ea presupune o perioadă de pregătire, de studiu și determinare a modelului respectiv, a structurii acestuia. Urmează apoi alte etape:

- Planificarea SMC:
 - elaborarea politicii de asigurare a calității în instituția de învățământ superior și în unitățile ei structurale;
 - elaborarea programului SMC, a structurii și mecanismelor de activitate.
- Elaborarea documentelor necesare:
 - regulamentul de activitate;
 - obligațiuni de funcții;
 - procedurile de asigurare și îmbunătățire a calității.
- Implementarea SMC:
 - formarea personalului;
 - implementarea procedurilor de lucru;
 - aprobarea programelor;
 - aprobarea criteriilor și indicatorilor de evaluare.
- Evaluarea eficienței SMC:
 - audit și evaluare internă;
 - analiza eficienței structurale și a procedurilor;
 - certificarea SMC.

Obiectul evaluării calității vizează mai multe coordonate, cum ar fi:

- calitatea procesului didactic;
- calitatea curriculumului;
- calitatea tehnologiilor didactice: a formelor, a metodelor de predare-învățare-evaluare, calitatea mijloacelor didactice utilizate;
- calitatea mediului/condițiilor de organizare a procesului de învățământ (a laboratoarelor, bibliotecii, sălilor sportive, condițiilor de alimentare etc.);
- calitatea personalului didactic și managerial;
- calitatea rezultatelor și a randamentului învățării;

- calitatea altor servicii educaționale realizate de către instituția de învățământ;
- calitatea activităților de cercetare, activităților științifico-metodice;
- calitatea relațiilor cu comunitatea și cu alte organisme din domeniu la nivel local, național și internațional.

Procedurile pentru asigurarea calității se aplică în cazul tuturor activităților desfășurate în cadrul instituției, după cum urmează: administrarea instituției, predarea, învățarea, cercetarea, serviciile pentru studenți, relațiile de parteneriat cu organisme de resort, relațiile cu societatea etc.

- Administrarea academică se realizează pe baza planurilor de management strategic elaborate anual (Plan operațional) și pentru 5 ani (Plan strategic) coordonate de Consiliul de Dezvoltare Strategică Instituțională și propuse spre aprobare Senatului universitar.
- Procesul de predare-învățare-evaluare se desfășoară conform metodologiei și normelor de calitate, având în vedere următoarele componente: curricula și proiectarea didactică, managementul procesului de predare-învățare-evaluare; strategia de predare, resursele de învățare; stagiile de practică și evaluările finale.
- Evaluarea studenților se desfășoară conform metodologiei și normelor de calitate, avându-se în vedere modalități transparente, precum și reglementarea, comunicarea modalităților de examinare și a obiectivelor evaluării.
- Serviciile sociale funcționează și sunt evaluate anual conform metodologiei elaborate de persoanele responsabile de problemele sociale, reieșind din nevoile speciale ale studenților și ale altor actanți ai procesului educațional.
- Relațiile cu societatea funcționează pe baze contractuale, prin stabilirea de parteneriate și a altor tipuri de relații.

Evaluarea calității presupune un mecanism complex de activități de evaluare și anume:

- autoevaluare;
- evaluarea internă;
- evaluarea externă.

În funcționarea sistemelor de management al calității instituționale constatăm și anumite probleme:

- Insuficiența competențelor în domeniul managementului calității la persoanele implicate în asigurarea calității în cadrul universităților;
 - Auditorii interni sînt cadre didactice cu o sarcină didactică completă, astfel implicarea lor în diverse audituri este dificilă;
 - Mentalități, atitudini și comportamente reactive în locul celor proactive;
 - Perceperea asigurării și îmbunătățirii calității ca fiind o “datorie” exclusivă a personalului de execuție;
 - Integrarea managementului calității *constituie o schimbare majoră în cultura instituției* și se confruntă, de obicei, de rezistența personalului și a structurilor existente;
 - Personalul didactic este tentat să limiteze calitatea numai la rezultatele activității didactice;
 - Cultura organizațională este dominată de strategia inoportună de a corecta greșelile, dar nu a preveni posibilele erori;
 - Evaluarea activității instituției, prioritar, prin prisma *obiectivelor cantitative*, în detrimentul celor *calitative*;
 - Insuficiența programelor și proiectelor de finanțare naționale în asigurarea calității în educație etc.
- **Crearea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional** este o prioritate a reformelor în domeniul asigurării calității în învățămînt. În vederea realizării obiectivelor de asigurare externă a calității și promovării acestora, a fost instituită la nivel național **Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP)**, care este abilitată cu un șir de funcții, inclusiv evaluarea și acreditarea instituțiilor de învățămînt. ANACIP este o autoritate administrativă de interes național, cu personalitate juridică, autonomă față de Guvern, independentă în decizii, organizare și planificare bugetară și finanțată din venituri proprii.
- Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional are următoarele atribuții:
- realizarea politicilor statului în domeniul calității învățămîntului secundar profesional, mediu de specialitate, superior și formare continuă;
 - evaluarea, pe bază contractuală, a instituțiilor ofertante de programe de formare profesională, precum și a programelor acestora, în vederea autorizării

provizorii de funcționare, acreditării și reacreditării în învățământul secundar profesional, mediu de specialitate, superior și formare continuă;

- evaluarea, pe bază contractuală, la solicitarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării a calității unor programe și instituții ofertante de programe de formare profesională în învățământul secundar profesional, mediu de specialitate, superior și formare continuă;
- publicarea de manuale, ghiduri, lucrări de sinteză a bunelor practici de evaluare și de asigurare internă și externă a calității etc.

Agenția trebuie să facă demersurile necesare ca în cel mult trei ani de la înființare să fie înscrisă în Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior (EQAR - <http://eqar.eu/>).

ANACIP are un Consiliu de Conducere, Comisii de profil și un Aparat Administrativ, registre de experți-evaluatori pe bază de concurs deschis.

Conducerea executivă a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional este exercitată de către Președintele Consiliului de Conducere, asistat de Vicepreședinte și Secretarul General.

Consiliul de conducere este constituit din 15 membri cu funcții didactice de predare și de cercetare științifică în învățământul superior și instituțiile de cercetare-inovare, inclusiv reprezentanți ai studenților și reprezentanți ai comunității de afaceri. Membrii Consiliului de Conducere nu pot deține vre-o funcție de demnitate publică sau de rector.

Agenția urmează să-și dedice în următorii ani activitatea pentru evaluarea instituțională și evaluarea programelor din învățământul superior și vocațional tehnic, precum și a programelor de formare profesională continuă. Drept rezultat, pe piața serviciilor educaționale ar trebuie să rămână cele mai competitive instituții de învățământ, care oferă cele mai calitative servicii educaționale.

3. Analiza rezultatelor evaluărilor externe privind acreditarea internațională a programelor de studii în învățământul superior din Republica Moldova

- **Evaluarea externă a programelor de studii superioare de licență, ciclul I în Drept.** În contextul implementării Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, Ministerul Educației a fost responsabil de componenta Planului de acțiuni ”*Realizarea evaluărilor externe ale calității învățământului juridic superior din Republica Moldova în conformitate cu bunele practici europene și principiile de la Bologna*”.

Deoarece ANACIP nu a fost funcțională pînă în anul 2015, în acest sens, a fost elaborată de către un grup de experți, și aprobată la Colegiul ME, *Metodologia privind evaluarea programelor de studii universitare de licență în Drept în vederea acreditării*. A fost lansată achiziția publică a serviciilor de evaluare externă a programelor la specialitatea Drept.

Câștigătoare a fost declarată Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS), agenție înscrisă în ENQA și EQAR, cu care s-a semnat un contract de prestare a serviciilor de evaluare externă a programelor de studii pe parcursul anului 2014.

Evaluarea externă a programelor la Drept a fost preconizată în cadrul a **19 universități** cu circa **11800 de studenți** la ciclul I, dar la evaluarea externă în scopul acreditării au participat 16 universități, deoarece 2 dintre ele și-au sistat activitatea la programele de Drept în perioada respectivă.

Anexa nr. 8. Rezultatele evaluării externe la programe de studii de licență în Drept (2015)

Denumirea instituției	Punctaj total	Punctaj componenta B, programele de studii (max. 51p.)	Rezultatul evaluării externe
1. Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”	109,5	48	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
2. Universitatea de Stat din Moldova	106,5	46	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională

3. Academia de Studii Economice	105,5	48	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
4. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți	105,5	45,5	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
5. Universitatea de Studii Politice Europene și Economice	104	45,5	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
6. Universitatea de Studii Europene din Moldova	101	48	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
7. Universitatea Liberă Internațională din Moldova	100	44,5	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
8. Institutul de Relații Internaționale din Moldova	99	40,5	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
9. Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu” din Cahul	98,5	44,5	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
10. Universitatea de Stat din Comrat	95	40,5	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
11. Universitatea Agrară de Stat din Moldova	94	39	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
12. Universitatea Tehnică a Moldovei	91,5	38	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
13. Universitatea Cooperatist Comercială din Moldova	85	36	Acreditare pe o perioada de 5 ani, capacitatea instituțională
14. Universitatea Slavonă	67	28	Retragerea dreptului de organizare a programelor de licență în Drept
15. Universitatea Perspectiva INT	64,5	23	Retragerea dreptului de organizare a programelor de licență în Drept

16. Institutul Nistrean de Economie și Drept din Bălți	61,5	28,5	Retragerea dreptului de organizare a programelor de licență în Drept
--	------	------	--

Pentru acreditarea programului de studiu instituțiile de învățământ trebuiau să acumuleze un punctaj total stipulat în Metodologia de evaluare externă a programelor de studii de licență în Drept. Cele 3 universități cărora le-a fost retras dreptul de organizare a programelor de studii de licență în Drept nu au acumulat minimum de 30 de puncte destinate componentei calității programului de studiu conform Metodologiei aprobate, chiar dacă punctajul total era mai mare de 58 de puncte.

- **Evaluarea externă a programelor de studiu de master, ciclul II în Drept.** Pentru realizarea Strategiei de reformă a justiției și finalizarea procesului de evaluare externă nu doar a programelor de la ciclul I, studii superioare de licență, au fost achiziționate servicii de evaluare externă a programelor de studii la ciclul II, master în Drept, de către Agenția estoniană de asigurare a calității în învățământul superior și profesional (EKKA). Pe parcursul anului de studiu 2015/16 au fost evaluate extern 26 de programe de master în Drept. Comisiile de acreditare EKKA au evaluat fiecare program de studii la un anumit nivel al învățământului superior în cinci domenii de evaluare separate (numite în continuare ”componente ale evaluării”):
 - programul de studii și dezvoltarea acestuia;
 - procesul de predare- învățare;
 - personalul didactic;
 - studenți;
 - resurse.

Analizând tabloul general, cele mai bune rezultate s-au constatat la componenta de evaluare 1: programul de studii și dezvoltarea acestuia, 18 programe din 26 fiind apreciate drept corespunzătoare cerințelor. În același timp, în cadrul componentei de evaluare respective au fost constatate și cele mai multe rezultate negative: 5 nu corespund cerințelor. S-au constatat două cele mai slab dezvoltate componente - 3

(personalul didactic) și 4 (studenți): doar 3 și, respectiv, 4 programe de studii corespund cerințelor în acest sens. La ambele componente au fost identificate câte două programe de studii total neconforme. În cazul componentei de evaluare 5 (resurse) nu au fost identificate programe de studii neconforme: 8 programe de studii corespund în totalitate cerințelor în acest sens și 18 corespund parțial. La componenta de evaluare 2 (procesul de predare-învățare), 7 programe corespund cerințelor și 2 nu corespund, celelalte corespund parțial.

Referindu-ne la fiecare cerință în parte, s-a constatat că cele mai multe dificultăți au fost identificate la cerințele următoare (anexa nr.9):

- Obiectivele și finalitățile de studiu ale unui program de studii corespund Cadrului European al Calificărilor (CEC). Structura și conținutul programului de studii sunt comparabile la nivel internațional. (5D, 15P, 6N)

- În cadrul programului de studii, procesul educațional se desfășoară în baza unor materiale didactice actualizate. (5D, 14P, 7N)

- Instituția de învățământ superior recunoaște studiile și experiența de lucru anterioare. (6D, 12P, 8N)

- Studenții sunt implicați în activități de cercetare și dezvoltare; monitorizarea lucrărilor de cercetare ale studenților (proiecte de cercetare pentru seminare, proiecte practice, teze finale etc.) este bine organizată, iar rata de satisfacție față de calitatea supervizării este înaltă. (4D, 22P)

- În procesul de predare în cadrul programului de studii sunt implicați și cadre didactice invitați (inclusiv din partea instituțiilor de învățământ superior de peste hotare). (2D, 7P, 17N)

- Membrii titulari ai personalului didactic din cadrul instituției de învățământ superior își dezvoltă cu regularitate competențele în instituțiile de învățământ superior de peste hotare și participă la rețele internaționale. (1D, 11P, 14N)

- Personalul didactic este implicat în proiecte naționale și internaționale de cercetare și participă la forumuri și conferințe științifice naționale și internaționale. (6D, 14P, 6N)

- Studenții participă în cadrul programelor internaționale de mobilitate. Procentul studenților care participă la mobilitatea academică este stabil sau în creștere. (1D, 6P, 19N)

- Biblioteca contribuie la realizarea studiilor, asigurându-se disponibilitatea surselor informaționale actualizate și oferă studenților oportunitatea de a-și desfășura lucrul individual. (1D, 14P, 11N)

La cerința privind asigurarea studenților cu cămine și servicii medicale au fost constatate cele mai bune rezultate: în acest sens, toate programele corespund cerințelor, cu excepția a doar două programe care corespund parțial. Dat fiind faptul că această cerință, în cele mai multe cazuri, nu este relevantă în cadrul acreditării respective – majoritatea masteranzilor sunt persoane adulte care locuiesc împreună cu familiile lor – corespunderea cu cerința respectivă nu a fost menționată în calitate de aspect pozitiv.

Anexa nr.9. Rezultatele agregate ale acreditării pentru programele de master în Drept

UNIVERSITATEA/PROGRAMUL	PROGRAMUL DE STUDII	PROCESUL DE PREDARE-ÎNVĂȚARE	PERSONALUL DIDACTIC	STUDENTI	RESURSE
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
USEM	D	D	D	D	P
US COMRAT	D	D	P	D	P
MAI Drept penal	D	D	P	P	D
MAI Drept penal (urmărire penală)	D	D	P	P	D
MAI Drept economic	D	D	P	P	D
ASEM Drept vamal	N	P	P	P	D
ASEM Drept economic	D	P	P	P	D
ASEM Drept financiar-fiscal	P	P	P	P	D
UTM	D	D	P	D	D
UASM	N	P	N	P	P
USM Dreptul afacerilor	D	P	P	P	P
USM Drept judiciar civil	D	P	P	P	P
USM Drept civil	D	P	P	P	P

USM Drept penal	D	P	P	P	P
USM Proces penal și criminalistică	D	P	P	P	P
USM Drept și activitate vamală	D	P	P	P	P
USM Drept internațional	D	P	D	P	P
USM Dreptul muncii	D	P	P	P	P
USM Drept public	D	P	P	P	P
UCCM Drept public	D	P	P	P	P
ULIM	D	P	P	P	P
IRIM	N	N	N	N	P
AAP	N	P	P	N	P
Bălți Dreptul în afaceri	N	N	P	P	P
Bălți Drept penal	P	P	P	P	P
USPEE Dreptul în afaceri	P	D	P	P	D
	ACREDITAT PENTRU 5 ANI; D – domeniul corespunde cerințelor				
	ACREDITAT PENTRU 3 ANI; P – domeniul parțial corespunde cerințelor				
	ACREDITAREA REFUZATĂ; N – domeniul nu corespunde cerințelor				

- **Evaluarea externă a programelor de studii superioare de licență, ciclul I din alte domenii de formare profesională.** În perioada 2015-2016 a fost realizată evaluarea externă în vederea acreditării a 15 programe de licență în diverse domenii de către Agenția Germană de Asigurare a Calității pentru acreditarea programelor de studii (AQAS).

Programele au fost propuse de către 5 universități participante la proiectul TEMPUS. Au fost selectate și aprobate de Senatele instituțiilor câte 3 programe de la Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea din Tiraspol, Universitatea de Stat "B. P. Hașdeu", Universitatea de Stat "A. Russo" din Bălți. Universitățile participante au propus pentru evaluare următoarele programe de studii:

- **Universitatea de Stat din Moldova:** Chimie (domeniul 44, Științe exacte); b) Finanțe și bănci (domeniul 36, Științe economice); c) Istorie (domeniul 22, Științe umanistice).
- **Universitatea Tehnică a Moldovei:** Geodezie, Topografie și Cartografiere (domeniul 58, Arhitectură și construcții); Ingineria produselor textile și din piele (domeniul 54, Tehnologii de fabricare și prelucrare); Electromecanică (domeniul 52, Inginerie și activități ingineresti).
- **Universitatea de Stat din Tiraspol:** Pedagogia învățământului preșcolar și primar (domeniul 14, Științe ale educației); Biologie-chimie (domeniul 14, Științe ale Educației); Matematică și informatică (domeniul 14, Științe ale Educației).
- **Universitatea de Stat "A. Russo" din Bălți:** Limba română și engleză (domeniul 14, Științe ale educației); Matematică și tehnologii informaționale (domeniul 14, Științe ale educației); Învățământul primar și preșcolar (domeniul 14, Științe ale educației).
- **Universitatea de Stat "B. P. Hașdeu" din Cahul:** Istorie (domeniul 14, Științe ale educației); Administrare publică (domeniul 31, Științe politice); Limba română și limbă franceză (domeniul 14, Științe ale educației).

Comisiile de acreditare ale AQAS au evaluat fiecare program de studii la un anumit nivel al învățământului superior, propunând următoarele opțiuni de acreditare:

- Acreditare necondiționată, care se oferă pe o perioadă de 5 ani;
- Acreditare condiționată - pe o perioadă de 5 ani, în care instituția trebuia să ofere un feedback de schimbări în decurs de 9 luni de la decizia comisiei de acreditare;

- Amânarea deciziei de acreditare, care solicită schimbări mai serioase până la luarea deciziei definitive despre acreditare în decurs de 18 luni;
- Neacreditare.

Analizând raportul general, 1 program de la o universitate a obținut acreditare necondiționată pentru o perioadă de 5 ani, alte 12 programe din cadrul celor 5 universități au obținut acreditare pentru o perioadă de 5 ani condiționat, iar pentru 2 programe din cadrul a 2 instituții de învățământ superior acreditarea a fost amânată pentru 18 luni.

Recomandările experților AQAS:

- Cu toate că există o corespondență a curriculei profilului programului, universitățile trebuie să-și concentreze atenția pe finalitățile de studiu formulate în termen de competențe ale acestuia și să fie sigure cu ce fel de competențe vor ieși pe piața muncii absolvenții. În multe dintre programe competențele nici nu puteau fi recunoscute în descrierea curriculară;
- O conexiune/sinergie mai trainică trebuie să existe între predare și cercetare, ambele fiind suficient de separate la moment. Principiul Humboldt, foarte relevant în universitățile din Europa, recomandă această unitate dintre predare și cercetare, invocând dezvoltarea abilității de învățare autonomă, care are loc prin consolidarea elementului de cercetare începând cu programele de licență, trecând la cele de master și practică în programe de doctorat.
- Universitățile trebuie să se concentreze pe modernizarea curriculei, pe noile provocări și metodologii. Cadrele didactice universitare trebuie să participe mai mult în mobilități academice, în conferințe internaționale, să aibă posibilități de a participa la proiecte de cercetare;
- Asigurarea calității programelor de studii la fel trebuie adaptată la orientarea spre formare de competențe. Accentul urmează să fie pus pe dezvoltarea de instrumente relevante pentru monitorizarea de rezultate ale învățării. Rezultatele

de monitorizare nu sunt discutate cu actorii principali - cadrele didactice, conducerea universității;

- Universitățile trebuie să fie responsabile de acreditarea națională, care urmează să fie asigurată de ANACIP.

4. Recomandări de îmbunătățire a calității programelor de studii în Republica Moldova

Evaluările externe în vederea acreditării, întreprinse de către cele trei agenții internaționale menționate mai sus, au condus la îmbunătățirea unui șir de acte normative în învățământul superior. Astfel, au fost elaborate noi recomandări pentru elaborarea planurilor de învățământ, pentru organizarea procesului de învățământ, participarea studenților în propriul proces de învățare etc. **Recomandările de care conducerea universităților și departamentele de management al calității trebuie să țină cont:**

Programul de studii și dezvoltarea acestuia

- În scopul optimizării utilizării resurselor (de ex. pentru a evita predarea câtorva discipline cu conținut identic sau similar în cadrul diferitor programe de învățământ), dar și pentru a permite un transfer mai eficient a cunoștințelor tehnice din domenii înguste și a celor interdisciplinare, se recomandă cu insistență intensificarea cooperării dintre diferite programe de studii de licență și master, atât referitor la conținut cât și la desfășurarea procesului de studii.
- Obiectivele și finalitățile de studiu ale programelor, atât la licență, cât și la master, nu întotdeauna corespund Cadrului European al Calificărilor (CEC). Acestea necesită a fi reformulate în corespundere cu CEC (nivelul 6 și 7). Finalitățile de studiu nu reflectă astfel de aspecte precum conștientizarea critică și originalitatea în gândire și/sau cercetare. Nu este asigurată comparabilitatea la nivel internațional la aspectele precum profunzimea academică și orientarea activității de cercetare.
- Obiectivele, conținutul și finalitățile de studiu ale programului de master nu întotdeauna se deosebesc în mod clar de acelea ale programului de studii de la ciclul I, licență. Uneori una sau mai multe unități de curs din cadrul programului de master sunt identice sau similare cu unitățile de curs de la ciclul de licență.
- Sunt necesare îmbunătățiri privind corespunderea dintre denumirea programului și conținutul acestuia, precum și privind formularea scopului programului și a finalităților de studiu.
- Se recomandă implementarea unui sistem clar de colectare și valorificare a feedback-ului din partea tuturor actorilor importanți, pentru îmbunătățirea programului la nivel de conținut și modalitate de predare.

- Se recomandă cu insistență identificarea posibilităților de sporire a numărului de discipline opționale în cadrul planului de învățământ. În acest mod studenților li se va asigura o libertate mai mare de alegere și va fi majorat numărul de credite care vor putea fi transferate la sfârșitul mobilității academice, asigurând astfel o atractivitate mai mare a mobilității academice. În prezent studenții dispun de oportunități foarte limitate în a-și selecta cursurile opționale pentru care au un interes deosebit și care sunt relevante pentru activitatea lor profesională din viitor.
- Universitățile trebuie să depună eforturi pentru perfecționarea abilităților de cercetare ale studenților. Majoritatea programelor de master nu includ un curs special pentru dezvoltarea abilităților de cercetare ale studenților, care sunt necesare pentru elaborarea tezelor de master, dar și pentru continuarea studiilor la ciclul III, doctorat.
- Se recomandă acordarea unei atenții mai mari dezvoltării competențelor lingvistice în limba engleză ale studenților (de exemplu, prin includerea mai multor materiale în limbi străine în fișele disciplinelor).
- Partea practică a tezelor de master este deseori mai dezvoltată decât partea științifică a acestora. Respectiv, se recomandă consolidarea cerințelor față de caracterul științific al tezelor de master și sporirea supervizării realizării tezelor de master la capitolele respective; de asemenea, se recomandă de a le oferi studenților unul sau mai multe cursuri dedicate metodologiei de cercetare științifică.

Procesul de predare-învățare

- Se recomandă redefinirea și actualizarea programelor, acestea devenind mai solicitante și mai ambițioase, respectând cerințele față de un program de licență sau master și motivând studenții să dedice studiului anume acel număr de ore care este prevăzut pentru numărul de credite acordate. Este necesară revizuirea metodelor de predare-învățare și a cerințelor privind lucrul individual al studenților pentru a asigura că volumul de lucru individual al studenților corespunde cerințelor.
- În procesul de studii este utilizat un număr foarte limitat de titluri de literatură de specialitate (cărți, articole și reviste) publicată peste hotare. Fișele disciplinelor trebuie să includă titluri de literatură de specialitate (cărți și articole

din reviste) publicată peste hotare, suplimentar la titlurile deja disponibile în limbile rusă și română. Biblioteca trebuie să achiziționeze manuale actuale și bine cunoscute, care să facă trimitere la regulamentele europene sau internaționale în domeniile vizate de programul de studii, în limbile engleză, franceză și germană.

- Supervizarea realizării stagiului de practică este insuficientă. Pentru realizarea finalităților de studiu propuse, se recomandă desfășurarea stagiilor de practică anume în domeniul vizat de programul de studii.
- Se recomandă acordarea feedback-ului individual studenților referitor la reușita academică a acestora, demonstrată în cadrul diferitor evaluări, contribuând în acest mod la dezvoltarea studenților.
- Evaluarea externă realizată denotă o medie a notelor studenților neobișnuit de înaltă. În acest sens, apare întrebarea dacă sistemul de notare în forma sa actuală permite măsurarea eficientă a performanțelor studenților, sau dacă acesta necesită anumite modificări astfel încât, într-adevăr, să contribuie la dezvoltarea studenților.
- Se recomandă antrenarea studenților în activități de dezvoltare și cercetare mai largi.
- În prezent nu este asigurat un sistem de recunoaștere a învățării și a experienței de muncă anterioare. Este necesar de implementat în practică recunoașterea învățării și a experienței de muncă anterioare, astfel fiind asigurată o atractivitate mai înaltă a mobilității academice.
- Se recomandă adoptarea unei abordări unificate și sistematice de contracarare a plagiatului academic și identificarea posibilităților de sensibilizare a studenților împotriva plagiatului și de promovare a eticii academice (de ex. un curs de scriere/ redactare academică, seminare pentru masteranzi etc.). Este încurajată implementarea unui program (soft) anti-plagiat, însă la acest capitol mai sunt necesare îmbunătățiri.

Personalul didactic

- Universitățile trebuie să încurajeze antrenarea tinerilor specialiști în rândurile personalului academic, să perfecționeze metodele de predare utilizate și să asigure mai multe resurse pentru a obține un mediu interactiv în timpul procesului de studii.

- Cea mai mare parte a membrilor personalului didactic nu sunt antrenați în proiecte de cercetare la nivel național sau internațional. Comparativ cu standardele acceptate la nivel internațional în acest sens, este necesară intensificarea participării în cadrul proiectelor de cercetare precum și în alte activități științifice la nivel internațional. Pentru realizarea obiectivului respectiv, este necesară identificarea și alocarea resurselor suplimentare pentru activitatea de cercetare.
- Este necesară crearea, la nivel de administrație, a unui sistem pentru motivarea și încurajarea membrilor titulari ai personalului didactic să își dezvolte cu regularitate cunoștințele și abilitățile prin participări în cadrul programelor de mobilitate academică externă și în cadrul rețelelor internaționale.
- Universităților li se recomandă cu insistență să încurajeze participarea cadrelor didactice în programe de granturi și proiecte internaționale, precum și să antreneze profesori invitați de peste hotare în scopul îmbogățirii mediului de studiu în cadrul programelor de studii.
- Instruirea metodologică a personalului didactic trebuie să fie continuă și sistematică. Competențele de predare trebuie să reprezinte unul dintre indicatorii-cheie de performanță a personalului didactic.
- Lipsiște un sistem clar de dezvoltare a personalului didactic: activitățile de dezvoltare nu sunt planificate cu o perspectivă mai îndelungată și nu sunt implementate într-un mod sistematic, ci mai degrabă în regim ad-hoc. Se recomandă stabilirea unui sistem cuprinzător de dezvoltare a personalului care ar include și alte elemente importante, precum implementarea interviurilor de evaluare a personalului didactic.
- Cunoașterea limbilor străine la un nivel insuficient reprezintă un impediment pentru accesarea unui număr vast de materiale didactice disponibile în limbile engleză/franceză, precum și pentru promovarea mobilității academice a personalului didactic, a participării acestora în cadrul rețelelor și conferințelor la nivel internațional, precum și pentru realizarea cercetărilor în domeniile vizate. Este necesar de ridicat nivelul de cunoaștere a limbilor străine în rândul personalului didactic, astfel încât aceștia să poată beneficia la maxim de eventualele oportunități de deplasare peste hotare.

Studentii

- Studentii nu cunosc cu exactitate cine îi reprezintă în cadrul organelor decizionale ale instituției. Este foarte important ca studentii care nu participă personal în procesul decizional să își cunoască, totuși, reprezentanții în organele respective și să comunice periodic cu ei. Este necesară promovarea, de către universități și de către studenții înșiși, a posibilităților de implicare și de monitorizare a proceselor decizionale în cadrul universităților.
- Se recomandă încurajarea mobilității academice a studenților și a studiilor pe termen scurt peste hotare. Pentru consolidarea competitivității absolvenților, universitățile trebuie să acorde mai multă atenție aspectelor de mobilitate academică.
- Nu există un mecanism de urmărire a traseului profesional al absolvenților. Absolvenții ar putea oferi feedback și contacte utile facultății, iată de ce universitățile trebuie să manifeste o abordare mai proactivă în păstrarea legăturilor cu absolvenții. Se recomandă identificarea modalităților de consolidare a legăturilor cu absolvenții (de ex. clubul absolvenților, evenimente dedicate acestora, sondaje privind gradul de satisfacție al absolvenților etc.). Se recomandă colectarea mai sistematică a datelor privind angajarea în câmpul muncii a absolvenților.

Resurse

- Soluțiile TIC existente trebuie să fie dezvoltate în continuare pentru a se asigura valorificarea la maxim a resurselor existente, dar și pentru a putea utiliza tehnologiile moderne la un nivel avansat, de ex. cursuri de învățare la distanță, webinare, videoconferințe și altele.
- Literatura de specialitate din domeniul vizat nu corespunde cerințelor, fiind necesară o re-planificare strategică fundamentală. Se recomandă acordarea unei atenții mai mari surselor moderne de informație atunci când se planifică reînnoirea fondului bibliotecii și investirea în baze de date academice internaționale; instruirea și motivarea bibliotecarilor, a personalului didactic și a studenților să valorifice resursele disponibile. Biblioteca necesită investiții majore, în special pentru literatura de specialitate publicată în limbile engleză, franceză sau germană.

- Nivelul de informare a studenților și a personalului didactic referitor la bazele de date internaționale este scăzut, respectiv aceștia nu sunt motivați să le utilizeze cel puțin pe acelea care sunt disponibile. De asemenea, este necesară instruirea bibliotecarilor privind consultanța ce trebuie acordată studenților referitor la modul de accesare a materialelor academice în format electronic. Se recomandă ridicarea nivelului de informare a studenților și a personalului academic referitor la bazele de date internaționale, precum și motivarea acestora de a le utiliza cel puțin pe acelea care deja sunt disponibile.
- În scopul promovării proceselor de internaționalizare a programelor (inclusiv mobilitatea academică), universitățile trebuie să revizuiască și să actualizeze conținutul paginii web în versiunea engleză.

Surse bibliografice

- Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 ”Educația 2020”
- Codul Educației
- Strategia Națională Moldova 2020
- Hotărârea Guvernului nr. 616 din 18 mai 2016 cu privire la aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă.
- Declarația de la Bologna (19 iunie 1999)
- Comunicatul de la Praga (19 mai 2001)
- Comunicatul de la Berlin (19 septembrie 2003)
- Hotărârea Guvernului nr. 652 din 13.08.2014 cu privire la crearea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional
- Hotărârea Guvernului nr. 191 din 22.04.2015 cu privire la Regulamentul de organizare și funcționare a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional
- Ordinul Ministrului Educației nr. 738 din 5 august 2016 cu privire la participarea studenților în asigurarea calității
- Hotărârea Guvernului nr. 731 din 19 octombrie 2015 cu privire la acreditarea organizării și retragerea dreptului de organizare a programelor de studii superioare de licență, (ciclul I) în domeniul Drept în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova

- Hotărârea Guvernului nr. 883 din 28 decembrie 2015 cu privire la acreditarea și retragerea dreptului de organizare a programelor de studii superioare de master, (ciclul II) în domeniul Drept în instituțiile de învățământ superior
- Hotărârea Guvernului nr. 883 din 28 decembrie 2015 cu privire la acreditarea și retragerea dreptului de organizare a programelor de studii superioare de master, (ciclul II) în domeniul Drept în instituțiile de învățământ superior
- Standarde și linii directoare pentru Asigurarea Calității în Spațiul European al Învățământului Superior (ESG)
- Raport general de acreditare_MA_Law_Moldova_HM (www.edu.gov.md)
- Raport generalizat privind rezultatele evaluării externe a programelor de studii la Drept din Republica Moldova, prin comparație cu un referențial din cel puțin o țară europeană (www.edu.gov.md)
- Punctaje centralizate evaluare programe de licență în Drept (www.edu.gov.md)